

М. П. КЛИМЧУК

KLYMCHUK M. P.

*кандидат юридичних наук, доцент,
Національна академія внутрішніх справ***ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАХИСНИКА ПРИ ПРОВЕДЕННІ ДОПИТУ ПІДОЗРЮВАНОВОГО****FEATURES OF THE DEFENSE COUNSEL DURING THE INTERROGATION OF A SUSPECT**

*Тези доповіді на Науковій конференції аспірантів, молодих вчених і практиків
«Актуальні питання законодавчого й організаційного забезпечення здійснення правової допомоги в Україні»,
27 березня 2015 року, Київ, Академія адвокатури України*

Важлива роль у діяльності із захисту від порушення конституційних прав підозрюваного належить захиснику. Безсумнівно, що здійснення цієї діяльності, нерозривно пов'язаної з участю захисника у кримінальному провадженні в цілому, має певні особливості, які зумовлені її предметом.

На практиці виникають проблеми, що стосуються процесуальної діяльності захисника в ході проведення окремих слідчих (розшукових) дій. Залишаються актуальними питання регламентації участі захисника при проведенні допиту підозрюваного, окрім того спільна діяльність захисника і підозрюваного при проведенні даної слідчої (розшукової) дії потребує вироблення тактики їх спільних дій.

Допит підозрюваного є однією з найбільш інформативних слідчих (розшукових) дій. При цьому захисник повинен мати на увазі, що норми кримінального процесуального законодавства не потребують дозволу слідчого на участь захисника при здійсненні допиту його підзахисного. Беручи участь у допиті, захисник реалізує надані йому законом права і при цьому безпосередньо впливає на зміст діяльності слідчого, перешкоджаючи заняттю слідчим обвинувального ухилу в разі його необґрунтованості.

Зміст участі захисника в допитах полягає в тому, щоб забезпечити їх повноту та всебічність з точки зору захисту законних інтересів підозрюваного, сприяти виявленню фактів, які виправдовують підозрюваного або пом'якшують його відповідальність. Така допомога захисника, безперечно, є позитивною. Він бере участь у допиті як активний і самостійний суб'єкт доказування, реалізуючи надані йому законом права і безпосередньо впли-

ває на зміст діяльності слідчого, сприяє запобіганню обвинувального ухилу.

Слідчий і захисник, зрозуміло, не зобов'язані знайти один одного зі своїм планом допиту, вони це роблять лише коли вважають за доцільне. Захисник може просити слідчого скоригувати план допиту з урахуванням стану і властивостей особи допитуваного, наприклад, не задавати без нагальної потреби питання про його особисте життя, адже захисник знає, що допитуваний гостро на них реагує і буде тим самим порушено його нормальний психічний стан.

Незважаючи на те, що кримінальний процесуальний закон не регулює цю частину взаємовідносин слідчого із захисником, їх слід розцінити як правомірні, спрямовані на охорону прав і законних інтересів підозрюваного, що сприяють створенню сприятливої атмосфери розслідування та формуванню позитивних відносин слідчого та захисника.

Не буде порушенням закону і цілком допустиме обговорення захисником і слідчим плану проведення допиту. Мова може йти про інформування щодо задуму допиту, його окремих частин. Ця рекомендація стосується, звичайно, тих випадків, коли у захисника та слідчого склалися нормальні взаємини, а підозрюваний визнає себе винним і мова йде лише про встановлення обсягу цієї провини і наявності пом'якшуючих обставин. Зрозуміло, слідчий вправі аргументовано відхилити пропозиції та доводи захисника, але якщо захисник у своїх пропозиціях не виходить за рамки закону і не протидіє розслідуванню, слідчому доцільно прислухатися до його думки.

Отримуючи з різних джерел інформацію про дії підозрюваного, його роль у вчиненні кримінального правопорушення, про особливості його характеру, темпераменту, захисник може запропонувати слідчому свою версію, яка базується на цих відомостях. Не виключено, що захисник може рекомендувати і свій шлях перевірки висунутої ним версії, з'ясування окремих обставин кримінального провадження.

Як і тактичні прийоми, розроблені для розслідування, так і тактичні прийоми, які використовуються захисником, повинні відповідати вимогам кримінального процесуального закону, принципам моралі і професійної етики. Тактичні прийоми, що застосовуються захисником при провадженні слідчих (розшукових) дій, не повинні: принижувати честь і гідність осіб, які беруть участь у слідчих (розшукових) діях; виправдовувати саме вчинення злочину і применшувати його небезпеку; примушувати до дачі завідомо неправдивих показань; сприяти обмові невинних осіб.

За межами уваги захисника часто залишаються протиріччя і зміна в показаннях підозрюваного, хоча він повинен виявляти причини такого явища і з'ясувати: чи піде це на користь підзахисного. З цією метою слід провести ретельний порівняльний аналіз, зіставивши різні показання, встановити шляхом участі в допиті чи відповіда-

ють дійсності ті показання допитуваного, які носять виправдувальний характер. Особливої уваги захисника вимагає конкретизація показань підозрюваних у кримінальних провадженнях про групові злочини з метою з'ясування ролі і місця кожного зі співучасників.

Захисник зацікавлений, щоб показання підозрюваного, особливо в частині, яка спростовує його причетність до кримінального правопорушення, були записані в протоколах по можливості дослівно, з обов'язковим зазначенням поставлених запитань і наданих на них відповідей. Зауваження щодо повноти та правильності складання протоколу, поряд із заявами захисника з приводу дій слідчого, відображаються в кінці протоколу. У той же час захисник спостерігає, щоб протокол був прочитаний підозрюваним. Якщо вони бажають скористатися своїм правом зробити зауваження, що підлягають занесенню до протоколу, то захисник підтримує їх у цьому.

Приходимо до висновку, що захиснику необхідно активно брати участь в допитах підозрюваних, оскільки ця слідча (розшукова) дія дає найбільш значний обсяг вербальної інформації, за допомогою якої можливо встановити обставини, що виправдовують підзахисних або пом'якшують їх винуватість.